

KUVA: ADOBE STOCK

Oikeudenmukaisuus vihreässä siirtymässä

Tulevaisuusvaliokunnan kuuleminen 18.2.2026

Suvi Huttunen
Johtava tutkija

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Pidä kiinni hyvästä · Bevara det goda · Cherish the good
Syke 30

Oikeudenmukainen kestävyysmurros

- Kestävyysmurroksen aikaansaaminen on ensisijaista – ei ole oikeudenmukaista murrosta ilman itse murrosta.
- Oikeudenmukaisuus on kokemuksellista ja normi – paljon erilaisia mielipiteitä ja kokemuksia siitä mikä missäkin tilanteessa on oikeudenmukaista, mutta myös yleisesti hyväksyttyjä periaatteita sillä mitä oikeudenmukaisuuden punninnassa pitäisi huomioida.
- Oikeudenmukainen kestävyysmurros tai ilmastopolitiikka ei tarkoita että se on kaikkien mielestä hyväksyttävää (esim. kyselytutkimus).
- Oikeudenmukaisuuden tavoittelu niille, joiden asema/toimeentulo/toimintamahdollisuudet heikkenevät kestävyysmurroksen seurauksena on vain yksi osa koko kestävyysmurroksen oikeudenmukaisuutta.

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Oikeudenmukaisen murroksen ulottuvuudet

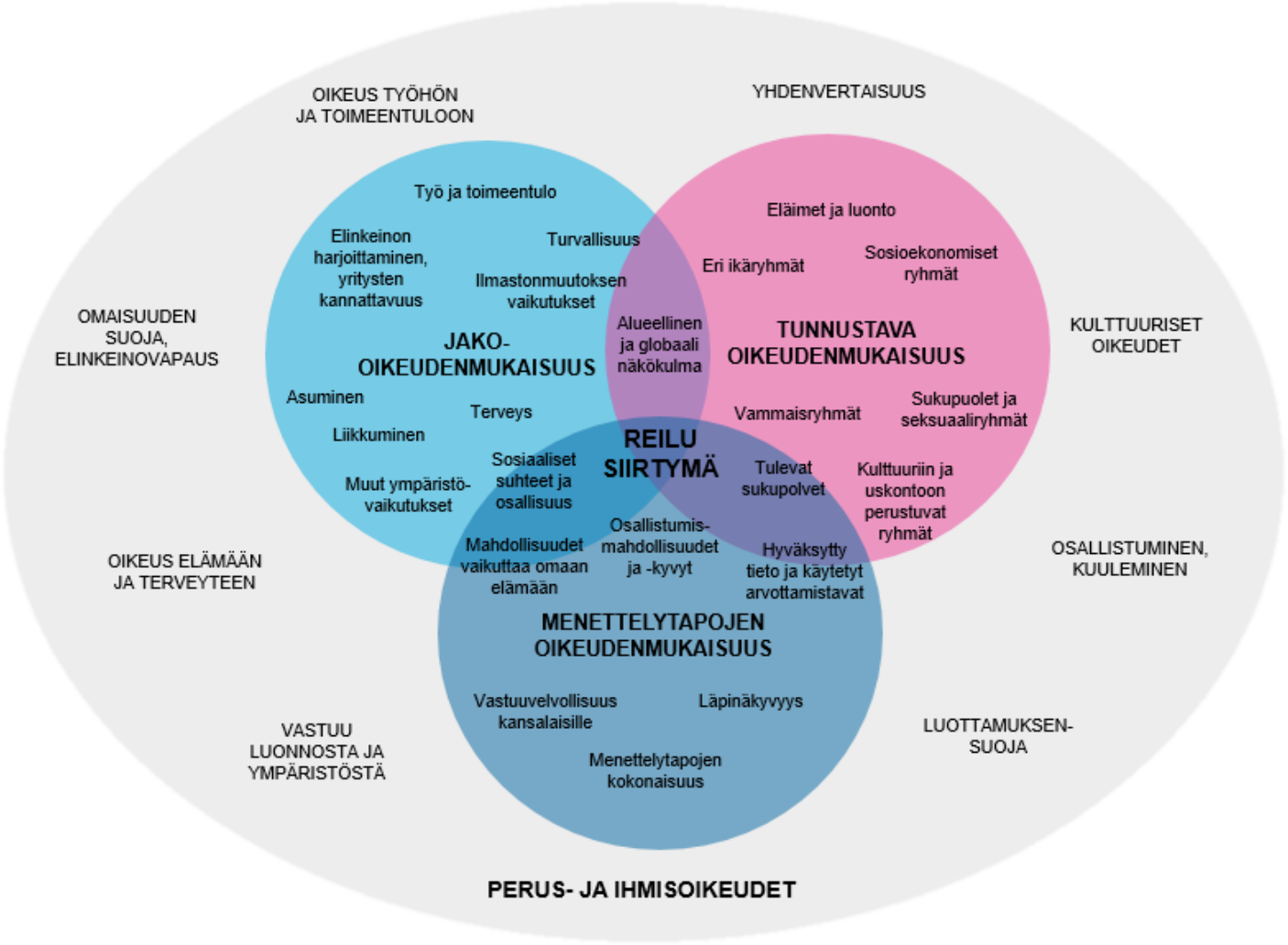

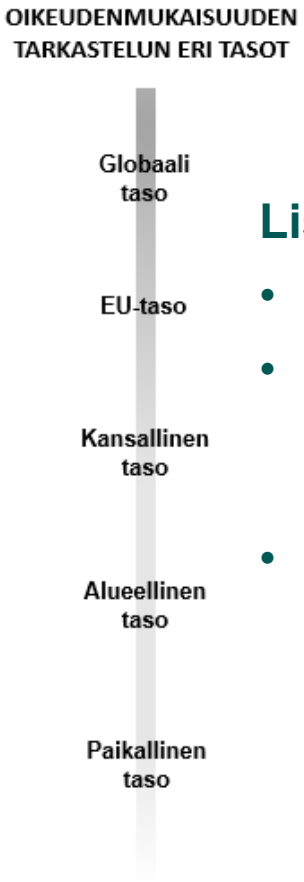

Lisäksi

- Toimintamahdollisuudet
- Menneet kokemukset ja epäoikeudenmukai-suuksien kompensointi
- Erilaiset aikajänteet

Kivimaa ym. 2021

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Murroksen keskeiset oikeudenmukaisuushaasteet

- Itse murros tapahtuu liian hitaasti (ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjuminen)
- Miten löydetään tehokkaat tavat auttaa siirtymän yli?
- Puutteita kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksissa päätöksentekoon paikallisella ja kansallisella tasolla
- Haavoittuvien ja marginalisoitujen näkökulmien tunnistaminen ja tunnustaminen – epäoikeudenmukaisuuden juurisyyt ja rakenteelliset taustat

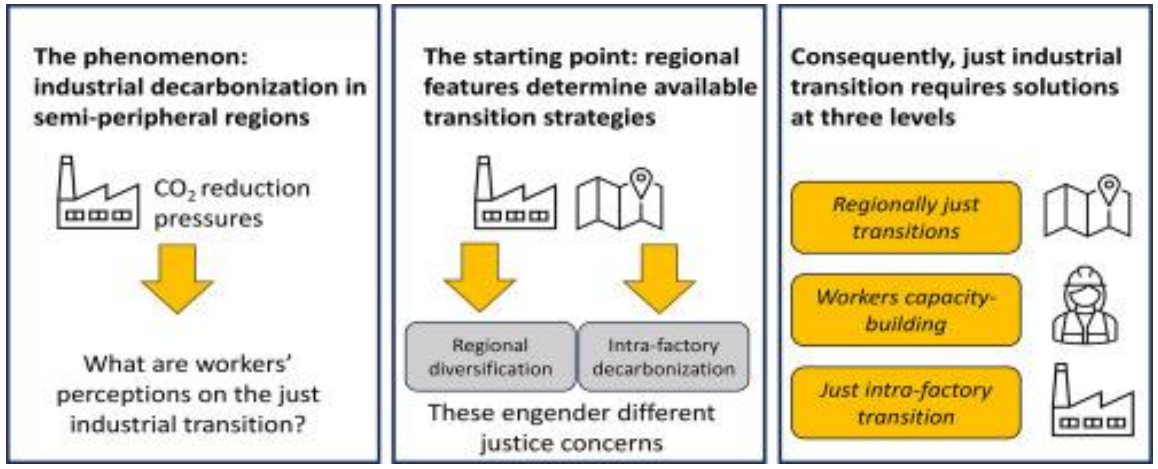

Esimerkki metsä- ja terästeollisuuden työntekijöiden näkemyksistä (Kortetmäki et al. 2025)

Oikeudenmukaisuus maatilojen kestävyysmurroksessa nyt…

Tukipolitiikan heikko kannustus ympäristökestävyyteen

Erilaisten tilojen erilaiset mahdollisuudet

Maataloustuotannon heikko kannattavuus

Erilaisten viljelijöiden osallisuus murroksen keinojen suunnittelussa

Maanviljelijöiden heikko vaikutusvalta hinnoittelussa

Viljelijöiden kokemus syyllistämisestä ympäristöasioissa

Ympäristövastuun jakautuminen ruokaketjussa

Koko ruokajärjestelmätason tarkastelu laajentaisi näkökulmaa

…ja eri skenaarioissa

Yhteistyön maailma

- Vihreä siirtymä toteutuu, maatalouden ympäristölliset toimintaedellytykset turvattu.
- Nykyisten haasteiden taklaaminen, jotta tänne päästään. Erityisesti erilaisten viljelijöiden toimintamahdollisuudet ympäristömuutoksen torjumisessa.

Teknojättien maailma

- Teknologiavetoinen siirtymä: oikeudet dataan ja erilaisten tilojen mahdollisuudet päästä mukaan teknologisten innovaatioiden käyttöön.
- Teknologiariippuvuus voi vähentää viljelijöiden päätösvaltaa ja vaikutusmahdollisuuksia entisestään.
- Teknologioiden pettämisen riskit.

Blokkien maailma

- Siirtymän hitaus haastaa maatalouden toimintaedellytyksiä.
- Omavaraisuuden korostuminen voi lisätä maatalouden painoarvoa ja parantaa viljelijöiden asemaa ja toimintamahdollisuuksia myös kestävien ratkaisujen edistämisessä.

Murtuva maailma

- Siirtymän toteutumattomuus haastaa maatalouden toimintaedellytykset.
- Eriarvoistuminen, polarisaatio, disinformaatio jne. murentaa yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden perustan, johon myös siirtymän oikeuden-mukaisuus nojaisi

Avainasiat murroksen oikeudenmukaisuuden tukemiseksi tulevaisuudessa

- Murroksen toteutumisesta huolehtiminen (ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunta) globaalisti edellyttää yhteistyötä ja sääntöpohjaisen järjestelmä vahvistamista
- Demokratian vahvistaminen eri tasoilla, Suomen asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen
- Hyvinvoinnin vahvistaminen kaikille, eriarvoisuuden vähentäminen ja ehkäisy
- Erityisten murroksesta kärsivien tukeminen, tai niiden tukeminen, jotka kohtaavat toimintamahdollisuuksiin ja –kykyihin nähden suuria vaatimuksia

Teemme tiedolla toivoa.

https://2035legitimacy.fi/

https://www.ymparisto.fi/fi/kestava-arki/reilua-ruokaa-resepteja-oikeudenmukaiseen-ruokamurrokseen (Just Food -hanke)

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute